

Modalități de sporire a calității pregătirii specialistului la disciplinele artistice (istoria muzicii) prin utilizarea diverselor tehnici de organizare și desfășurare a prelegerilor universitare

Adelina ȘTEFĂRȚA, dr., conf.,

Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți

Tendențele educației contemporane implică utilizarea diverselor tehnici de organizare și desfășurare a prelegerilor și formelor de evaluare a cunoștințelor studenților și a capacității acestora de a integra informația acumulată în activitatea sa profesională ceea ce presupune formarea competențelor profesionale. Astfel, se cere revizuirea modalităților de prezentare a informațiilor și a posibilităților de a evalua (controla) calitatea și progresul de pregătire a specialistului.

Propunem în continuare unele tehnici și modalități de aplicare a acestora în predarea disciplinei universitare fundamentale „Istoria muzicii” la facultatea Muzică și Pedagogie muzicală a Universității de Stat „A.RUSSO” din Bălți.

Tema: Christoph Willibald GLUCK. Opera „Orfeu și Euridice”
– personaje și caractere (proiect).

Motto: Simplitatea, adevărul și naturalul sunt în toate producțiile artistice singurele reguli ale Frumosului. (Christoph Willibald GLUCK)

Data 1 noiembrie 2004

Grupa 129

Anul I

Semestrul I (de toamnă)

Numărul de studenți 19

Lector Adelina ȘTEFĂRȚA

Asistenți: Veronica Istrții, studentă la anul V,
Eugenia Proca, studentă la anul V

Credem că în condițiile actuale se schimbă și statutul lectorului universitar, el/ea devine formator, persoană ce generează procesul de formare a personalității și al specialistului, iar studenții sunt participanți/-te la acest proces. Lectorul/formatorul ajustează programa de studii la necesitățile grupului cu care con-lucreează, îndeamnă participanții/-tele să fie activi, urmărește și reglează felul și viteza de însușire a noțiunilor și ideilor de bază, schițează căile și modalitățile de predare/însușire a materiei de studiu. Astfel, procesul fiind complicat și complex, se simte necesitatea includerii în procesul instructiv-educativ a mai multor persoane (formatori). Deseori, asistenții/-tele lectorului pot fi studenții aceleiași facultăți ce au însușit tema respectivă și ce dau dovadă de abilități educațive evident formate. În același timp, această tehnică va permite activizarea atenției participanților/-telor și va permite de a evita monotonia și plictiseala la prelegere.

Materiale: Hârtie albă format A2 – 2
Hârtie colorată – 1 set
Foarfece – 4
Clei solid – 1
Panglică-lipici transparentă – 4
Cariocă – un set

Fotocopii

1. Imaginea compozitorului Ch.W.Gluck cu indicarea anilor de viață
2. O foaie de hârtie pe care sunt imprimate cuvintele „Bună ziua! Mă numesc...
 - a. Opera mea preferată este..., autorul fiind.... Îmi place pentru că....
 - b. Nu am nici o operă preferată pentru că....”

3. O foaie separată format A1 pentru brainstorming-ul „Asociații la cuvântul *operă*”
4. Patru foi cu diferite (sau aceleași) imagini și un singur text privind viața și activitatea compozitorului Ch.W. Gluck tăiate în formă haotică
5. Patru foi pe care sunt reprezentate fragmente din partituri muzicale (în cazul nostru „Dansul furiilor”). În partea de sus sunt scrise (câte un cuvânt pe fiecare fișă) cuvintele „compozitorii”, „corul”, „dirijorii”, „orchestra”.
- 6.20 fișe mici cu culori.
7. A se vedea transpunerea operei „Orfeu și Euridice” (Editura „Muzica”, Moscova, 1971)
 - a. Pagina 40-46 – 19
fotocopii (distribuie fiecărui student)
 - b. Pagina 73-74 – 19
fotocopii (distribuie fiecărui student)
 - c. Pagina 132-133 – 19
fotocopii (distribuie fiecărui student)

Amenajarea aulei:

În față – pe foaie este scris planul prelegerii pe puncte. Pe mijlocul tablei se află portretul compozitorului Ch.W.Gluck, este indicat numele și anii de viață, tema lecției.

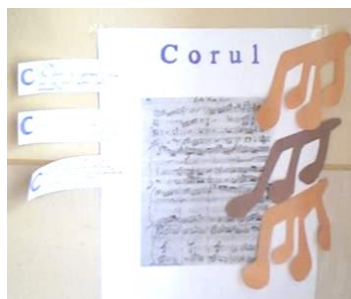
Patru foi pe care este reprezentată imaginea unei pagini din opera „Orfeu și Euridice” (Dansul furiilor):

- 1 grupa dirijorilor
- 2 grupa orchestraților
- 3 grupa coriștilor
- 4 grupa compozitorilor.

Studentii sunt așezați pe scaune aranjate în formă de cerc. Băncile lipsesc.

Desfășurarea prelegerii:

Profesorul repartizează fiecărui din cei prezenți câte un bilețel (fiecare având propria culoare ce va indica grupa) și explică exercițiul. „Vă rog, scrieți pe ea propriul nume și denumirea operei muzicale preferate (dacă este) și, dacă este posibil, indicați numele compozitorului – autorului respectivei operei. Explicați preferința. Dacă nu aveți o operă muzicală preferată sunteți rugați să explicați de ce. Aveți la dispoziție un minut”.

operă preferată pentru că....”

Studentii răspund la întrebări conform schemei, iar lectorul (asistentul) lipește bilețelele pe foaia ce indică grupul respectiv.

Grupul mare se împarte în grupuri mici conform culorilor bilețelelor primite și lipite, mai apoi, pe fișele respective. Grupele primesc fișe care conțin informații biografice generalizate despre viața și activitatea lui Ch. W. Gluck. Fișele sunt tăiate în fâșii egale. Pe față se află textul privind viața și activitatea compozitorului. Pe verso este reprezentat Orfeu cântând la liră.

Studentii sunt rugați timp de 5 minute să lipească toate fragmentele în așa fel ca să fie obținut, pe o parte textul, pe verso - imaginea. Studentii au ca scop să citească și să reproducă textul. Răspunsurile sunt apreciate. Din aceasă clipă începe notarea răspunsurilor. Studentii singuri apreciază propriile rezultate, dar și rezultatele colegilor săi. „Primele” sunt reprezentate prin note muzicale pe care este scrisă valoarea 4,3,2,1. Acestea sunt lipite pe foile grupurilor, fiind vizualizate rezultatele evaluării.

Studentii sunt rugați să privescă pe verso și să spună care este, în opinia lor, legătura dintre imagini și tema lecției? Brainstormingul („asaltul de idei”) ajută la lansarea mai multor idei (uneori, chiar, prea îndepărtate de idea pe care încercăm să o conturăm ca răspuns la întrebare), dintre care, după analiză și selecție se ajunge la răspunsul așteptat. Cel mai important, în această tehnică este de a permite participanților/-telor de a genera un număr mai mare de idei și, trebuie să urmărim evitarea aprecierilor de valoare pe marginea ideilor propuse pentru că brainstorming-ul constă în lansarea unei idei și nu în analiza și

respingerea acestora care, respectiv, inhibă imaginația și gândirea celui ce a lansat-o.

Pentru a trece la următoarea secvență a prelegerii continuăm prin următorul exercițiu „Ce asociații apar la rostirea cuvântului „operă” ?” Pe foaie aparte sunt scrise toate răspunsurile obținute. Astfel, exercițiul permite participanților/-telor de a recapitula cunoștințele pe care le posedă, dar se admit și asociații emoționale, reliefaarea unor experiențe care, poate au rezultat în urma contactului cu acest termen. Grupurile sunt rugate în timp de un minut să elaboreze propria formulare a termenului „operă”. După un minut grupurile prezintă propriile formulări. Astfel, această tehnică permite elaborarea și explicarea de reguli, termeni, noțiuni, concepte, categorii, teorii etc. Totodată, acest exercițiu implică și activități de distingere, recunoaștere, identificare, determinare, stabilirea de legături dintre date, fapte, evenimente, părți constitutive, dar și crearea, proiectarea, formularea, argumentarea, evaluarea și reevaluarea elementelor, relațiilor, principiilor, limbajelor, modelelor, codurilor, surselor ce sunt cercetare. Altfel spus, se crează o competență profesională la nivel de cunoaștere/comprehensiune, la nivel de aplicare și chiar integrare. Din răspunsurile obținute se conturează termenul „operă” care poate fi înscris pe o foaie format A3.

Lucrul cu grupul mare. Se analizează opera „Orfeu și Euridice” de Ch.W.Gluck. Studenții sunt rugați să audieze uvertura (3.06 minute). Se menționează că pe parcursul lucrării vor parveni întrebări ce vor necesita re-amintirea muzicii uverturii audiate la început. Studenții sunt rugați să numească (să pună un nume uverturii format din 1-2 cuvinte, dar acest număr nu este limită pentru imaginația studenților) și să explice motivul alegerii. Astfel, studenții își „apropie” lucrarea prin găsim de asociații, imagini, impresii, poate niște experiențe trăite anterior.

Lucrul în grupuri mici. Sunt propuse atenției 4 imagini. Participanții/-tele sunt rugați să selecteze imaginea care corespunde cel mai bine muzicii audiate și să comenteze alegerea („De ce tocmai această imagine, în opinia voastră, corespunde muzicii ce a sunat?”). (Fragment nr.2 „Ah! Se intorno a quest`urna funesta” 3.51 minute). Acest exercițiu permite analiza caracterul muzicii (mijloacele de expresivitate muzicală) și corespondența acestuia cu imaginea selectată. Aceeași tehnică este folosită și în continuare, participanții/-tele fiind îndemnați să asculte fragmentul și să reliefeze evoluția tempourilor, caracterelor și dispozițiilor.

Ajungând la acțiunea a II-a, scena I a operei, lectorul (sau asistenții/tele care, au decupat și repartizat părțile textului) povestește

despre Tartar și Cerber. Pe tablă sunt plasate imagini ce însoțesc cuvintele profesoarei. Este explicată însemnătatea "furiilor" în mitologia greacă. Participanții/-tele audiază fragmentul „Corul demonilor și furiilor” și urmăresc evoluția muzicală a partiției lui Orfeu și al furiilor.

Lucru în grupuri mici. Cei prezenți sunt divizați în grupuri mici, sunt distribuite partiturile fiecărui membru al echipei, fiind rugați să interpreteze partiția Sopranelor din „Corul Demonilor și Furiilor”. În timpul interpretării unui grup, celelalte trei grupuri apreciază evoluția colegilor, comentând, mai apoi, motivele pentru aprecierea echipei.

Profesoara povestește despre evoluția muzicală a caracterelor și arată o altă imagine unde este reprezentat Orfeu și Cerber. Studenții ajung la concluzia că Orfeu a înlănzit furiile și a pătruns în Tartar (Infern). Se audiază și se analizează „Melodia” pentru flaut și orchestră (Scena II Les Champs Elysee) și momentul în care sună acest fragment (inclusiv prezența și importanța mijloacelor de expresivitate muzicală în redarea caracterului).

Profesoara (asistentele) caracterizează următorul fragment „Aria lui Orfeu” pentru că mulți ani această arie a provocat discuții pentru faptul că, deși caracterul este trist, poate tragic, aria este scrisă în modul major. Mulți critici îi reproșau lui Gluck divergența dintre text și muzică. Unii chiar au ajuns la concluzia că muzica nu poate reda idei, sentimente sau un conținut oarecare. Ei spuneau că ar putea schimba cuvintele „am pierdut-o” pe altele – „am găsit-o pe Euridice”... Avem o opinie eronată pentru că aria redă sentimentul nobil al dragostei, reprezentat prin mișcările descendente a secvențelor finale ale frazelor. Aria are forma unui rondo în care sunt prezente succesiuni cu caracter de origine minoră. Caracterul lucrării depinde de respectarea tuturor nuanțelor: tempou, dinamică, sunet, în cazul în care nu respectăm tempoul – obținem un dans. Chiar și Gluck spunea dacă aria este interpretată un pic mai repede – obținem o săltare (saltarella) a marionetelor.

Povestind despre desfășurarea conținutului operei ajungem la Corul final. Lucrul se finalizează cu generalizarea celor studiate, participanții/-tele sunt îndemnați: „gândindu-ne la această operă în întregime – cum credeți care sunt ideile generale ale lucrării?”, fiind necesară sesizarea a două idei principale: puterea artei și suferință și sacrificiu în numele dragostei.

Drept concluzie:

- putem spune că, în urma efectuării evaluărilor (curente și finale) au fost obținute rezultate ce au demonstrat că utilizarea permanentă a diverselor

tehnicile de organizare și desfășurare a prelegerilor universitare asigură calitatea pregătirii specialistului la disciplinele artistice (istoria muzicii) ceea ce duce la formarea competențelor profesionale la nivel de cunoaștere/comprehensiune, aplicare și integrare;

- propunem utilizarea tehnicilor sus-numite în predarea subiectelor la mai multe discipline teoretice;
- propunem revizia cursurilor universitare în ceea ce privește calitatea pregătirii specialistului dintr-o perspectivă contemporană și competitivă.